

Blauwe reiger. Foto: Harvey van Diek

Kolonievogels in 2008, van Waterraaf tot Schurftkraai

Elk jaar zijn we weer onder de indruk van de tomeloze inzet van onze vrijwillige tellers. Duizenden kolonies worden jaarlijks één of meerdere malen geteld en aan ons doorgegeven. Wij hebben ons best gedaan dit laatste zo gemakkelijk mogelijk te maken. Koloniegegevens kunnen met enkele klikken van de muis online worden doorgegeven. Dit geldt ook voor het melden van nieuwe kolonies, het zetten van een exacte stip op een kaart en het aanpassen van koloniennaam, coördinaten en historische gegevens. Na het inloggen onder uw tellerscode vindt u onder LSB deze mogelijkheden.

Aalscholver

De in 2007 geconstateerde afname lijkt gestopt te zijn. Het totaal van 63 kolonies die zowel in 2007 als 2008 geteld werden, bleef vrijwel gelijk. Op het moment van schrijven ontbraken echter nog gegevens uit de Delta en enkele grote kolonies zoals die van De Muy, Texel (2007: 969 paren), Zwanenwater, Callantsoog (899) en het Naardermeer (1180). De kolonie van de Oostvaardersplassen was de grootste van het land, na vier jaren die positie te hebben afgestaan aan Vogeleiland De Kreupel. De laatste kolonie 'verloor' 725 paren, maar deze vogels trokken waarschijnlijk naar 't Ven bij Enkhuizen (2008: +500) en de Oostvaardersplassen (2008: +230).

Blauwe Reiger

Van tweederde van de kolonies zijn momenteel telgegevens binnen. De resultaten (1,5% minder nesten dan in 2007) wijzen op hooguit geringe veranderingen in de stand. Belangrijke kolonies waarvan nog gegevens ontbreken zijn: Valse Bos Eemnes, Kooibos & De Pot Nieuwkoop, Oldenaller Putten, Elfhoeve Reeuwijk, Vegelinbossen St. Nicolaasga, Keukenhof Lisse en Oude Begraafplaats Wormerveer. Graag ontvangen we alsnog de gegevens van 2008!

Omdat de kolonie bij Wessum Lb in 2008 niet geteld is, pronkt een andere kolonie met de titel van grootste kolonie van Nederland. De Nieuwe Zuiderlingedijk bij Heukelum telde niet minder dan 135 nesten.

Purperreiger

Na de groei van 9% in 2007 bleken de Purperreigers in 2008 opnieuw in staat om deze positieve trend voort te zetten. De momenteel bekende telresultaten (driekwart van de kolonies) laten een groei zien van bijna 6%. De anders nogal onbereikbare kolonie in De Wieden in NW-Overijssel was door de strenge vorst van januari 2009 te betreden. Hier werden niet minder dan 75 gebruikte nesten geteld, ongeveer anderhalf keer zo veel als het voorgaande jaar. De kolonie in de Zouweboezem bij Ameide kende een licht

verlies ten opzichte van 2007 (-15%). De 143 nesten vormen evengoed een zeer fraai aantal!

Lepelaar

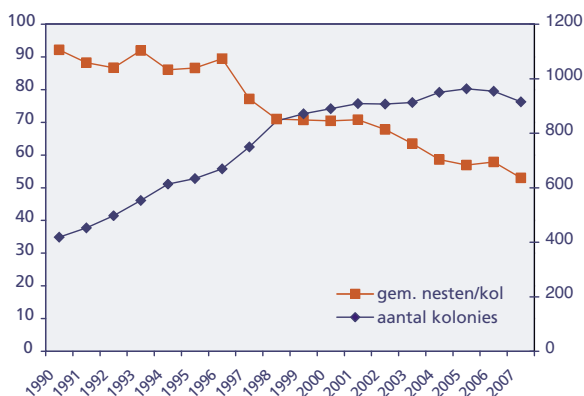
Met een groei van bijna 4% kon de opmars van de soort verder worden uitgebouwd. Kolonies bij de Vooroever NH, in het Quackjeswater ZH en het Markiezaatsmeer NB groeiden flink, maar die in de Oostvaardersplassen viel terug van 165 naar 123 paren. Het landelijke totaal zal dichtbij de 2000 broedparen komen. Het blijft echter twijfelachtig of de soort daarmee weer in de buurt komt van het aantal broedparen rond 1850. Uit deze periode is weliswaar geen landdekkend beeld beschikbaar, maar het is bekend dat er toen enkele zeer grote kolonies bestonden, zoals in de Wollefoppenspolder en het Horstermeer. Deze laatste kolonie telde in 1851 ongeveer 1000 paren (G.A. Brouwer 1964, Zoöl. Med. 39: 481-521)!

Zwarte Stern

Van 119 kolonies (de helft van het landelijke aantal) zijn tot nu toe de resultaten uit 2007 en 2008 bekend. De aantallen in 2008 lijken, na een jarenlange lichte toename, iets te zijn teruggevallen (-3%). Enkele kolonies vertoonden een sterke achteruitgang; in de Ankeveensche Plassen bleken enkele Nijlganzen een dusdanig verstrend effect te hebben dat de kolonie werd verlaten. Waarschijnlijk is een deel verhuisd naar het Naardermeer. De kolonie De Deelen bij Oldeboorn kwam ook in een vrije val terecht; van 50 paren in 2007 naar 11. Positiever nieuws was er gelukkig ook: in het Brandemeer bij Oldelamer rees het aantal van 11 paren in 2007 naar 30 in 2008, bij Drachten in de Smalle Eesterzanding van 3 naar 19.

Roek

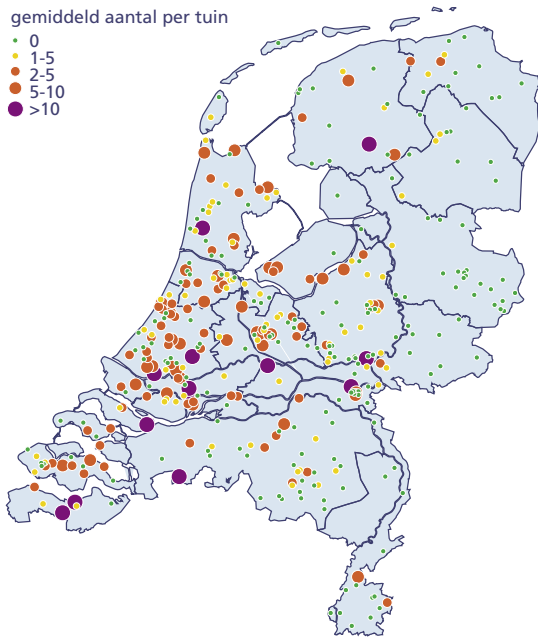
Van alle bij ons bekende actieve kolonies is 70% inmiddels verwerkt. De achteruitgang

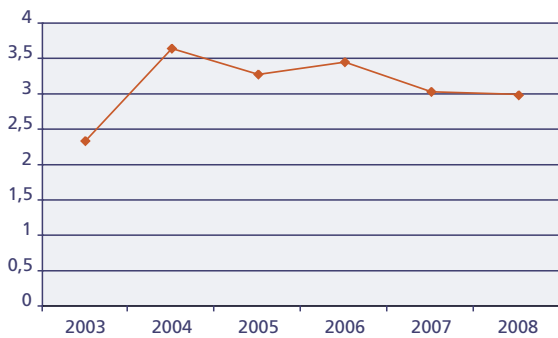
Figuur 1. Roek, aantal kolonies in Nederland (rechter Y-as) en gemiddeld aantal paren per kolonie (linker Y-as).

(vervolg op pagina 11)

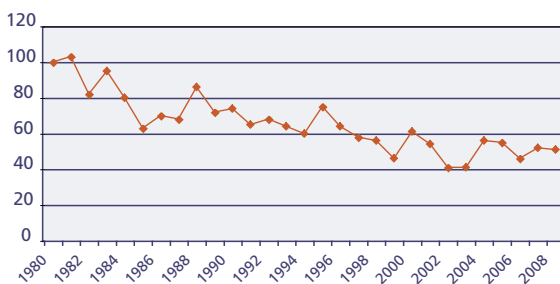
Roek. Foto: Han Bouwmeester

Figuur 1: Gemiddeld aantal Spreeuwen per tuin tijdens de Wintervogeltelling 2008/09.

Figuur 2: Gemiddeld aantal Huismussen per telling tijdens de wintervogeltellingen 2003-2008.

Figuur 3: Landelijke wintertrend van de Huismus volgens de PTT-tellingen 1980-2008.

ex). De Zwarte Zwaan ontbrak dit jaar (4 ex. in 2007).

De totaallijst bekijkend, valt op dat van de 'klimaatsoorten' (die ogenschijnlijk direct reageren op het veranderend klimaat) leuke aantallen werden gemeld. Zo zijn er 31 overwinterende Zwartkoppen doorgegeven (33 in 2007) en 4 Tjiftjaffen, wat minder dan in 2007 (11). Bij de Zwartkop is er nog verwarring mogelijk met de veel algemenere Matkop of Glanskop die in ons land een jaarsoort is. Een soort die duidelijk liever in de wat warmere delen van Nederland overwintert is de Spreeuw. In tuinen in West-Nederland werden deze (vooral in het oosten van het land koude!) winter aanzienlijk meer Spreeuwen geteld dan in Oost-Nederland (figuur 1).

Aantal getelde mussen het hoogst (maar het worden er wel ieder jaar minder)

Dit jaar lag het totaal aantal getelde vogels lager dan voorgaande jaren. Er werden in totaal 88.704 individuen geteld (94.286 in 2007), verdeeld over 105 soorten (2007: 100). Als we kijken naar een top 10 van soorten die meest zijn waargenomen dan staat de Huismus met 12748 getelde exemplaren (13828 in 2007) ver aan kop, gevolgd door de Koolmees met 8948 (2007: 8027) en Merel met 6610 (2007: 7502). De Koolmees is dus meer geteld dit jaar, terwijl er minder tellingen zijn uitgevoerd. Dat de Huismus de lijst aanvoert als talrijkst getelde soort, is niet zo verrassend. Hoewel een Rode Lijst-soort, komt hij bijna nooit alleen in een tuin voor. De SOVON wintervogeltellingen ondersteunen het idee dat het nog steeds niet goed gaat met de Huismus (figuur 2). Het Punt-Transect-Tellingen (PTT) van SOVON & CBS, eveneens uitgevoerd in de winter, laat zien dat de achteruitgang van de Huismus al decennialang aan de gang is (figuur 3).

Nog een tuinvogeltelling

De Nationale tuinvogeltelling van Vogelbescherming Nederland werd dit jaar in het weekend van 24 en 25 januari gehouden. Voorgaande jaren deden hieraan duizenden mensen mee, dit jaar zelfs bijna 20.000. Kijk op: www.tuinvogeltelling.nl voor deze resultaten.

SOVON-Nieuws jaargang 22 (2009) nr 1

(vervolg van pagina 9)

van de laatste jaren lijkt door te zetten, als is het verschil met het voorgaande jaar gering (-1%). Mede doordat deze vogel soms letterlijk onder vuur ligt, verdwijnen grote kolonies en worden steeds vaker kleinere kolonies gesticht (figuur 1). Ruim 100 kolonies bleken in 2008 verlaten, veelal door kapwerkzaamheden en verstoring. In totaal gaat het om ruim 1300 verdwenen broedparen.

Daartegenover staan 54 nieuw aangemelde kolonies met in totaal 613 broedparen. Twee van deze nieuwe vestigingen zijn te vinden in Zeeland, bij Terneuzen (3 paren) en Axel (7). Voor de laatste in Zeeland broedende Roeken moeten we terug naar 1962 (Walcheren). De versplintering van kolonies maakt het tellen lastiger, en nieuwe vestigingen zullen niet altijd geteld zijn. Beschikt u over de aantallen van recent gestichte kolonies, dan willen we u vragen deze ofwel online door te geven of een mail te sturen naar het onderstaande adres.

Alle tellers hartelijk bedankt voor de geweldige inzet!

Joost van Bruggen
joost.vanbruggen@sovon.nl

Harvey van Diek